

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

6-2025
IJTIMOIY FANLAR

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

IQTISODIYOT

F.X.Rahimov, A.Muhammadiyev

Soha komponentlarining samarali integratsiyasi – innovatsion rivojlanish garovi 8

Sh.Nishonova

Investitsiya loyihalarini boshqarish jarayonining bosqichlari va investitsiya jozibadorligini baholash mexanizmlari 16

Z.M.Tojiboyev

Yashil moliya va O'zbekistonda barqaror rivojlanish: rivojlanayotgan bozorlerde ESG va yashil obligatsiyalarning roli..... 21

FALSAFA

Sh.T.Tursunkulova

Estetika tarixida go'zallik tushunchasi 25

S.S.Jabborova

Yangi O'zbekistondagi ma'naviy islohotlar ijtimoiy taraqqiyot omili sifatida..... 32

M.O'rinov

Yangi O'zbekiston tasviriy san'atida avlodlar almashinuvi fenomeni va madaniy transformatsiyalar dialektikasi 35

D.N.Tag'oyeva

Oila, nikoh masalalarining genezisi va jadidlar ma'naviy merosida mazkur masalalarning aks etishi..... 39

A.A.Mirzayev

Ibn al-Arabiyning komil inson haqidagi qarashlari..... 49

M.R.Tuxtasinov

Demokratik jamiyatda siyosiy tafakkurni rivojlantirish muammolari..... 54

G.M.Ruzmatova

Ibn Sino va Erix Fromm: ijtimoiy faollikka oid falsafiy g'oyalarining qiyosiy-tahlili..... 58

J.B.Anarbayev

Yangi O'zbekiston sharoitida inson manfaatlarini ta'minlashda institutsional hamkorlikning roli..... 62

N.A.Umirzakova

Tibbiy ta'limga bioetikaviy imperativlarni joriy etish - zamonaviy tibbiyotni optimallashtirishning usuli sifatida 66

M.R.Sodiqova

Inson qadrini ta'minlashda demokratik qadriyatlarining o'rni 70

I.T.Boltaboyev

Ijtimoiy adolatning falsafiy talqini: tarixiy va zamonaviy yondashuvlar 74

S.R.Bo'ldiyeva

Buxoro hunarmandlarining e'tiqodi va ularning hayotdagi falsafiy qarashlari 79

M.X.Baratova

Kambag'allik muammosining ijtimoiy-falsafiy talqini va uni o'rganishning metodologik asoslari 84

B.Tadjixodjayev

Davlat boshqaruvida xarizmatik shaxslar faoliyatining sotsiologik tahlili 89

A.B.G'ulomov

Ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashishning ma'naviy-ma'rifiy tamoyillari va strategik asoslari 93

M.R.Sodiqova

Yoshlarning mafkuraviy immunitetini shakllantirishda ijtimoiy-falsafiy omillar 97

D.V.Vohidova

Xojagon tariqati va ma'rifatli jamiyatning ruhiy-ma'naviy asoslari 101

A.B.G'ulomov

Yangi O'zbekiston va fuqorolik jamiyati qurishda Farg'ona jadidchilik maktab namoyondalari ijtimoiy-falsafiy qarashlarining ahamiyati 105

UO'K: 37.017.92:316.647

EKSTREMIZM VA TERRORIZMGA QARSHI KURASHISHNING MA'NAVIY-MA'RIFIY TAMOIYILLARI VA STRATEGIK ASOSLARI

ДУХОВНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИЕ ПРИНЦИПЫ И СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ БОРЬБЫ С ЭКСТРЕМИЗМОМ И ТЕРРОРИЗМОМ

SPIRITUAL AND EDUCATIONAL PRINCIPLES AND STRATEGIES FOR COMBATING EXTREMISM AND TERRORISM

G'ulomov Akramjon Baxromovich
Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Annotatsiya

Mazkur maqolada ekstremizm va terrorizm hodisalarining ijtimoiy-psixologik ildizlari, ularning jamiyat barqarorligiga tahdidi hamda ularga qarshi kurashishda ma'naviy-ma'rifiy omillarning o'rni tahlil qilinadi. Maqolada O'zbekiston Respublikasida yoshlarning ma'naviy immunitetini mustahkamlash, sog'lom dunyoqarashni shakllantirish va diniy bag'rikenglikni targ'ib etish orqali ekstremizm va terrorizmga qarshi samarali kurashish masalalari yoritilgan.

Аннотация

В данной статье анализируются социально-психологические корни экстремизма и терроризма, их угрозы стабильности общества и роль духовно-просветительских факторов в борьбе с ними. В статье освещаются вопросы эффективной борьбы с экстремизмом и терроризмом в Республике Узбекистан путем укрепления духовного иммунитета молодежи, формирования здорового мировоззрения и пропаганды религиозной терпимости.

Abstract

This article analyzes the socio-psychological roots of extremism and terrorism, their threats to the stability of society, and the role of spiritual and educational factors in combating them. The article highlights the issues of effectively combating extremism and terrorism in the Republic of Uzbekistan by strengthening the spiritual immunity of youth, forming a healthy worldview, and promoting religious tolerance.

Kalit so'zlar: ekstremizm, terrorizm, ma'naviyat, ma'rifat, diniy bag'rikenglik, fuqarolik ong, milliy g'oya, yoshlar tarbiyasi, ilmiy, ma'naviy-ma'rifiy.

Ключевые слова: экстремизм, терроризм, духовность, просвещение, религиозная терпимость, гражданское сознание, национальная идея, воспитание молодежи, научные, духовно-просветительские

Key words: extremism, terrorism, spirituality, enlightenment, religious tolerance, civic consciousness, national idea, youth education, scientific, spiritual and educational.

KIRISH

XXI asr boshlarida globallashuv jarayonlari, axborot oqimining kengayishi va mafkuraviy raqobat kuchayishi natijasida insoniyat oldida yangi tahdidlar - **ekstremizm va terrorizm** kabi xavfli hodisalar paydo bo'ldi. Bu illatlar milliy xavfsizlikka, diniy bag'rikenglikka, fuqarolik jamiyatiga va eng muhimi - yoshlar ongiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bois O'zbekistonda ekstremizm va terrorizmga qarshi kurash nafaqat **huquqiy va siyosiy**, balki **ma'naviy-ma'rifiy** jarayon sifatida ham qoraladi. Ekstremizmga qarshi kurashish - bu, avvalo, inson qalbida yovuzlikka qarshi ezgulik urug'ini qadash, jaholatga qarshi ma'rifat bilan kurashishdir."

Yangi O'zbekiston sharoitida "Jaholatga qarshi ma'rifat bilan kurashish" g'oyasi **milliy xavfsizlik falsafasi** sifatida shakllanmoqda. Bu g'oya nafaqat terrorizmga qarshi, balki butun jamiyatni ma'naviy poklashga qaratilgan harakatdir.

Yurtimizda ijtimoiy-ma'naviy muhitni sog'lomlashtirishda milliy-diniy qadriyatlarining ahamiyati katta. Xalqimiz diniy, ilmiy, ma'naviy-ma'rifiy va madaniy bilimlarini oshirish, ayniqsa, yoshlarimizni buyuk ajdodlarimiz merosidan bahramand bo'lishi, islom dinining insonparvarlik falsafasi va ezgu g'oyalari yoshlar qalbidan joy olishi uchun mamlakat ta'lim tizimi sohasida ko'plab ishlar olib borilmoqda. Ta'kidlash lozimki, yoshlar ma'naviy olamini yuksaltirish, ularni ona- Vatanga muhabbat, milliy va diniy qadriyatlarimizga hurmat ruhida tarbiyalash asosida har tomonlama barkamol avlodni

voyaga yetkazish dolzarb vazifalardan hisoblanadi. Shu maqsadda, davlatimiz kelajagi hisoblangan yosh avlod tarbiyasiga yurtimizda doimo alohida e'tibor qaratilgan[1.3,5].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

Ko'pmillatli O'zbekistonda mustaqillikka erishilgan ilk yillardanoq din, bag'rikenglik masalalariga katta e'tibor berilmoqda. Buni hattoki bugungi kunda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev tomonidan qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasining 5-ustuvor yo'nalishi va Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida ham ko'rishimiz mumkin. "Ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashning ma'naviy asoslari" fanining amaliy ahamiyati, talabalarning shu sohadagi bilim doiralarini kengaytirish, ularni qiziqtirgan masalalar yuzasidan erkin fikr yuritish hamda ilmiy va diniy ta'limotlarni hozirgi fanlar va talablari nuqtai nazaridan turib o'rganishdan iborat.

Darhaqiqat, bugungi kunda dunyo-hamjamiyatida mafkuraviy poligonlarning yoshlar tarbiyasiga ko'rsatayotgan salbiy ta'siri har bir mamlakat, davlat, xalq oldida turgan dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Chunki har qanday jamiyat kelajak poydevori sifatida o'z siyosatida yosh avlod tarbiyasini yetakchi o'ringa qo'yishi tabiiy hol. Globallashuv deganda, eng avvalo ko'z oldimizda rivojlanish, taraqqiyot gavdalanishiga qaramay, bunday sharoitda o'sib kelayotgan barkamol avlod ongini turli xil yot g'oya va mafkuraviy xurujlardan saqlash muammosi ham muhim vazifalardan sanaladi. Zo'ravonliklari natijasi bo'lmish ommaviy axborot vositalari orqali terroristlar eng muhim richag – ta'sir va kuchni qo'lga kiritishga urinadilar, aks holda ular siyosiy o'zgarishlarda ta'sir kuchini yo'qotadi, u xoh mahalliy bo'lsin, xoh u xalqaro miqyosda bo'lsin.[2.30,35.]

G'oyalar kurashi avj olayotgan XXI asrda dunyoda tinchlik va barqarorlikni ta'minlash yo'lida hal etilishi zarur bo'lgan ko'plab muammolar yuzaga kelayotgani, kishilarning osuda hayotini izdan chiqarishga qaratilgan yangi shakldagi tahdidlarning paydo bo'layotgani va buning natijasida buzg'unchi g'oyalar mafkura maydonini qurshab olayotgani barchamizdan ogohlik va hushyorlikni talab etmoqda. Ayniqsa, farzandlarimiz ma'naviyatiga tajovuz solayotgan tahdidlar qatorida, dinni niqob qilib, diniy qadriyatlarimizni oyoqosti qilishga urinayotgan ekstremistik va missionerlik harakatlarining faoliyati jiddiy tashvish uyg'otmoqda. Bunday kuchlar yoshlar ongi va qalbini zabt etish maqsadida har qanday qabih yo'llardan foydalanishga urinmoqda. Din bayrog'i ostida talonchilik va bosqinchilik, terrorchilik va qo'poruvchilik harakatlarini sodir etayotgan, jamiyatga har tomonlama zarar etkazayotgan bunday harakatlar yosh avlod orasida millatlararo va dinlararo adovat, millatchilik va diniy ayirmachilik kayfiyatlarining shakllanishiga zamin yaratmoqda. Bunda yoshlarni ma'naviy tahdidlar ta'siridan asrash, ularning ongida, tarbiyasida yot g'oyalarga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirish muhim o'rin egallaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ekstremizm va terrorizm kabi hodisalarning ildizlari uzoq tarixga borib taqalsa-da, ular hech qachon ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyot uchun bugungidek tahdid solmagan. Zero, hozirda ekstremizm va terrorizm global xarakterga ega bo'lib, dunyoning barcha mamlakatlari hamda mintaqalariga birdek xavf solmoqda. Shunday ekan, uning oldini olish va unga qarshi kurashish insoniyatning istiqboliga daxldor masalaga aylangandi. Ekstremizm (lotin: «aql bovar qilmas darajada», «haddan oshish») jamiyatda qabul qilingan qonun-qoidalarga zid radikal qarashlar va harakatlarni anglatadi. Ularga diniy tus berish esa, ekstremizmga olib keladi. Diniy ekstremizm – jamiyat uchun an'anaviy bo'lgan diniy qadriyatlar va aqidalarni rad etish, ularga zid g'oyalarni aldov va zo'rlik bilan targ'ib qilishga asoslangan nazariya va amaliyotni anglatadi[3.45.]. Ekstremistik qarashlarni barcha dinlarda, buddizm, xristianlik, islomdagi turli oqimlarda uchratish mumkin. Masalan, mutaxassislar katolik cherkovining erkin fikr yurituvchi, hukmron feodal-katolik cherkovi aqidalarini rad etuvchi kishilar – papa hokimiyati dushmanlarini ta'qib qilish uchun XIII asrda tuzilgan va minglab odamlarning qurbon bo'lishiga olib kelgan inkvizitsiya faoliyatini ham ekstremizmning o'ziga xos ko'rinishi sifatida baholaydilar. Ammo hozirda islom dini niqobi ostidagi diniy-siyosiy harakatlar a'zolari tomonidan turli jinoyatlar sodir etilayotgani jamiyat xavfsizligiga jiddiy tahdid solmoqda. Fundamentalizm – (lotin: «asos») tushunchasining ma'nosi muayyan ijtimoiy hodisaning dastlabki ko'rinishini anglatadi. Diniy fundamentalizm – «ma'lum din vujudga kelgan ilk davriga qaytish va bu yo'l bilan zamonaning barcha muammolarini hal qilish mumkin», degan fikrni ilgari surish ta'limoti. «Fundamentalizm» atamasi aslida xristian dini bilan bog'liqdir. Fundamentalizm iborasi birinchi bor I-Jahon urushi arafasida vujudga kelgan protestantizmdagi ortodoks oqimlarni ifodalash uchun ishlatilgan. Bu oqim 1910-yildan keyin shu nom bilan atala boshlagan.

MUHOKAMA

FALSAFA

Fundamentalistlar xristianlikning an'anaviy aqidalariga, ayniqsa Bibliyaning mutlaqo mukammalligiga ishonishni mustahkamlash, uni so'zma-so'z sharhlashga qat'iy rioya qilishni talab qildilar. Bu oqim keyinchalik Amerikada keng tarqalib ketdi. "1919-yili Filadelfiyada Jahon xristian fundamentalistlari assotsiatsiyasiga asos solindi. 1983-yildan buyon AQSH Davlat departamenti analitik va statistik maqsadlardan kelib chiqib, terrorizmga quyidagicha ta'rif beradi: "Uyushgan, siyosiy ruh berilgan, biror-bir millat a'zolaridan iborat guruh yohud maxfiy agentlar vositasida, odatda ko'pchilikka ta'sir etishni maqsad qilgan holda tinch aholiga nisbatan sodir etilgan jinoyat". Bundan tashqari odatiy janglar, ommaviy qirg'inlar paytida askarlar tomonidan terroristik xurujlar va urushlarda kuzatiladigan jinoyatlar sodir bo'lib turadi. Qurshovlar chog'ida o'ldirish, genotsidlar yoki bir davlat hududidagi dushmanlar yuragiga g'ulg'ula solish maqsadida sahnalashtirilgan harakatlar ham ayni terrorizmdir. Shuningdek, agarda bunday harakatlar davlatga qarshi bo'lmasa, unda bunday diniy janjalkash oqimlarning turli xil suitsid holatlari bilan bog'liq bo'lgan, eng kamida bir turkumga mansub ekanini ko'rsatuvchi «diniy» terrorizmga oiddir. Bunga o'xshash holatni fuqarolik urushlarida ham ko'rish mumkin. Buning misoli o'laroq "Jazoirdagi islomiy siyosiy partiya va armiya o'rtasida bo'lgan jangni olish mumkin. Bu jangni terroristik konflikt deyish ham bunday deb hisoblamaslik ham mumkin, shunga qaramasdan ko'p sonli qurbonlar va katta zarar muammo yuqoridagilarga bog'liq ekanini ko'rsatadi"[4.87].

Terrorizm atamasiga bir qancha xulosaviy izohlar ham mavjud. Jumladan, Jessika Sternga ko'ra: «Terrorizmni boshqa urush-janjallardan farqlab olish mumkin bo'lgan ikki xarakteri mavjud. Birinchidan, terror tinch aholiga qaratiladi. Bu uni urushlardagi kurashdan farqlab turadi. Ikkinchidan, terrorchilar oliy maqsadlari yo'lida qo'rqitishdan foydalanadilar: bu odatda mo'ljaldagi aholi orasida qo'rquv uyg'otish bilan bo'ladi. Ushbu maqsadli uyg'otilgan qo'rquv hissi terrorni oddiy qotillik yohud jinoyatlardan farqlanishini ko'rsatadi. Kristafor Garmon ham bir qancha jihatdan to'g'ri bo'lgan boshqa bir aniq ta'rifni taqdim qilgan. "Terrorning birgina tabiati mavjud bo'lib, u turli xil hissiyotlar, masalan, qattiq g'azab, o'ta sovuqqonlik, hatto ma'lum qurbonlarni jannatni va'da qilgan holda o'limga olib borish bilan baholanadi. Yana terror hech qachon o'zining siyosiy kuchlar xizmatidagilarni yomonotliq qilish xarakterini o'zgartirmaydi. Ushbu – deya davom etadi u, – rejali sistemalashtirilgan jinoyat, jarohatlar va begunoh kishilarda siyosiy yakunlardan qo'rquv hissini uyg'otishdir"[5.68]. Brus Hofman ham terrorga quyidagicha ta'rif beradi: «Terrorizm bu – tashkil qilingan, zo'ravonlik vositasidagi qo'rquvdan foydalangan holda yoki siyosiy o'zgarishlarda o'z maqsadi yo'lida zo'ravonlik tahdididan foydalanish. Barcha terroristik aktlar zo'ravonlikdan yohud zo'ravonlik orqali tahdid qilishdan iboratdir.

"Terror tasodifiy qurbon(lar) da yohud terroristik hujum muayyan qaratilgan obyektga ulkan psixologik ta'sir o'tkazishga mo'ljallab tashkil qilingan bo'ladi. Buning mazmuni insonlarni qo'rquv ichida boshqarish va natijada o'zi istagan ishni bemalol qildirishdir. Yanada kengroq olinsa raqib bir etnik guruh, biror-bir diniy jamoa, butun bir davlat, qaysidir bir milliy hukumat yohud siyosiy partiya yoki umumiy sotsial fikrni o'z ichiga oluvchi «mo'ljaldagi auditoriya»ni o'z yo'rig'iga yurgizishdan iborat"[6.43.] bo'ladi.

Ekstremizm va terrorizm bir-biri bilan bog'liq bo'lgan yagona jarayonning birin-ketin rivojlanadigan bosqichlaridir. Shunday ekan, terrorizm global miqyosga chiqqan hozirgi sharoitda, davlat unga qarshi kurashda ichki va tashqi omillarning ta'sirini hisobga olgan holda, muvozanatlashtirilgan strategiyani ishlab chiqishi kerak. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, O'zbekiston Respublikasi o'z taraqqiyotining o'ziga xos jihatlari, haligacha terrorizm, narkobiznes, noqonuniy qurol-yarog' savdosi kabi qator tahdidlar mavjud bo'lgan Markaziy Osiyodagi kuchlar nisbatini hisobga olib, ishlab chiqqan ichki va tashqi siyosati alohida ahamiyatga molikdir. "Ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashning ushbu strategiyasida mamlakatimizning xalqaro hamkorlik dasturlarida, davlatlarning terrorizmga qarshi kurashdagi sa'y-harakatlarini birlashtirishda faol ishtirok etishini ta'minlash maqsadlari o'z ifodasini topgan"[7.54.]. Bu sohada o'zbek tashqi siyosatining negizini o'z kuchlarini hozirgi davrning asosiy tahdidi bilan qarshi kurashga yo'naltirishga tayyor barcha davlatlar bilan faol hamkorlik qilish tashkil etadi. Shu o'rinda, O'zbekiston amalda mintaqada va butun dunyoda xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan barcha xalqaro dastur va ikki tomonlama hamkorlik aloqalarida faol ishtirok etayotganini ta'kidlash zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston davlatining barqaror taraqqiyot va xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan ichki siyosati ham ekstremizmning paydo bo'lishi va rivojlanishi hamda ekstremizmdan terrorizmning kelib

chiqishini bartaraf etishga qaratilgan faol strategiyadir. Unda ekstremizmga qarshi kurash orqali bunday tuzilmalar bag'rida voyaga etishi mumkin bo'lgan terrorchilar faoliyatining oldini olishga intilish o'z aksini topganini ko'rish mumkin. Bugungi kunda o'zbek davlati tomonidan siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va boshqa sohalarida amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlar bu kurash strategiyasining asosiy mazmunini tashkil etadi. Bozor iqtisodiyotiga asoslangan fuqarolik jamiyatini qurish, iqtisodiyot, qishloq xo'jaligi, ta'lim, xususan, o'rta maxsus ta'lim tizimi, sog'liqni saqlash, sport va boshqa sohalaridagi keng ko'lamlı ijobiy o'zgarishlar bu strategiya ning tarkibiy qismi, Markaziy Osiyo mintaqasidagi ahvolni belgilab beradigan, mamlakatdagi barqarorlik va taraqqiyotni ta'minlashga xizmat qiladigan chora-tadbirlar tizimi hisoblanadi. Kuchli iqtisodiyotga ega O'zbekistonning barqarorligi butun mintaqaning barqarorligini bildiradi. Bu, sog'lom muvozanatga asoslangan, serqirra va har xil darajali strategiyada ma'naviyat va mafkuraviy tarbiya alohida o'rin tutadi. Mutaxassislar ekstremizmning paydo bo'lishi va rivojlanishiga sabab bo'lgan omillar ichida mafkuraviy bo'shliqning ta'siri va qadriyatlar mo'ljallaridagi beqarorlikda namoyon bo'lgan nomutanosiblikni alohida ajratib ko'rsatadilar.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. K.A. Shermuxamedov, J.A. Karimov. Ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashning ma'naviy-ma'rifiy asoslari. O'quv qo'llanma. «O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati» nashriyoti -Toshkent.; 2018.
2. Cooper B. New Political Religions, or An Analysis of Modern Terrorism. University of Missouri Press. Columbia and London. 2004.
3. "O'zbekiston: yangilanish va taraqqiyot yo'lida" 2017.
4. Mirzayev.B Markaziy Osiyoda diniy ekstremizmning oldini olish. -Toshkent Yangi avlod-2018.
5. G'ofurov.B O'zbekistonda diniy ekstremizmga qarshi kurashning yangi usullari.-Toshkent: O'zbekiston ilmiy-akademik nashriyoti-2020.
6. Turayev. Sh Diniy radikalizm va terrorizmga qarshi kurashdagi samarali metodlar. -Toshkent: O'zbekiston yoshlar nashriyot- 2017.
7. Saidov.M O'zbekistonning diniy siyosati va diniy ekstremizmga qarshi kurashdagi o'rni. -Toshkent fan texnologiya-2021.
8. Muminov .A. Xalqaro terrorizmga qarshi kurash: O'zbekiston tajribasi. -Toshkent: Alisher Navoiy nomidagi nashriyot.- 2018.
9. Shukurov.T Diniy ekstremizm va terrorizmning global xavflari: Markaziy Osiyo misolida. -Toshkent: Samarqand nashriyoti-2022.
10. Sultonov.A Diniy ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashdagi O'zbekistonning xalqaro hamkorligi. -Toshkent: Milliy universiteti nashriyoti.- 2020.